

GEORGE BACOVIA

Poezii

Prefață, fișă biobibliografică
și referințe critice de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

CUPRINS

<i>Prefață</i>	9	Oh, amurguri	62
<i>Fișă biobibliografică</i>	19	Amurg de iarnă	63
<i>Referințe istorico-literare</i>	22	Alean	64
		Amurg antic	65
		Pulvis	66
		Cuptor	67
		Toamnă	68
		Singur	69
		Trudit	70
		Amurg	71
		Altfel	72
		Panoramă	73
		Finis	74
		Plumb de iarnă.....	75
		Nocturnă	76
		Plumb de toamnă	77
		Largo	78
		Plouă	79
		Nervi de primăvară ...	80
		Matinală	81
		În parc	82
		Poemă în oglindă	83
		Alb	85
		Nervi de toamnă.....	86
		Plumb de iarnă	87
		Note de toamnă	88
		Monosilab de toamnă ..	89
		Nocturnă	90

SCÂNTEI GALBENE		Aiurea	130
Scântei galbene.....	93	Psalm	131
Singur	94	Contrast	132
Miezul nopții	95	Baladă	133
Vânt	96	Vobiscum	134
Balet	97	Piano	135
Pastel	98	În altar	136
Scântei galbene	99	Poemă finală.....	137
Dormitând	100	Epitaf	138
Nocturnă	101	Destul	139
Nervi de primăvară ...	102	Din urmă	140
Note de primăvară	103		
Fanfară	104	COMEDII ÎN FOND	
Gol	105	Versuri	143
De iarnă	106	Serenadă	144
Umbra	107	Tăcere	145
De iarnă	108	Ecou de romanță	147
Note de toamnă.....	109	Trec nouri	148
Vals de toamnă.....	110	Pastel	149
Igienă	111	Renunțare	150
Și ninge	112	Ecou de romanță.....	151
Plumb de iarnă.....	113	Amurg	152
Toamnă	114	Să ne iubim	153
Nocturnă	115	Veritas	154
Frig	116	Noapte de vară	155
Dimineață	117	Pastel	156
Romanță	118	În fericire	157
		Baladă	158
CU VOI			
Cu voi	121	STANȚE BURGHEZE	
Liceu	122	Sic transit.....	161
Proză	123	Idei	163
Belșug	124	[Idei] II	164
Ego	125	[Idei] III.....	165
Amurg	126		
Dialog de iarnă	127		
Nocturnă	128		

Toamnă în târg	166
Sine die	167
Meridian	168
De ultimă oră	169
Perpetuum mobile	170
Glossă	171
Boemă	172

POEZII

Doină	175
Și dacă	176
Epodă	177
Arhaism	178
De-aș fi artist	179
Cogito	180

DIN PERIODICE

Nervi de toamnă.....	183
Romanță	184
Sânge, plumb, toamnă ...	185
Ebreia	186

POSTUME

Stanță veche	189
Stanță reală	190
Stanță medie	191
Stanță la Bacovia	192
Așa	193
Vanitas	194
Stanță	195
Stanță de lume	196
Pro arte	197
Pro arte II	198
Stanță de lume.....	199
De iarnă	200
Amurguri	201
În zare	202
Feude	203
Unui clown	204
Singurătate, nu te-am voit	205
Toamna murind	207

BACOVIA ȘI BACOVIANISMUL

Prima jumătate a secolului XX a fost dinamizată de diferitele experiențe artistice, cu structuri complicate, cu un limbaj epatant, înnoitor, cu problematizări filozofice, cu o tehnică modernistă. În acest climat literar se afirmă, cu simplitate, Bacovia, un poet simbolist, dar cu „sensibilități expresioniste (cu deschidere spre metafizic)”¹, cum îl numește Ion Simuț.

De la primul volum, *Plumb* (1916), apărut prin colecția publică (la inițiativa lui C. Banu, Ion Pillat, D. Davidescu, Adrian Maniu), în preajma Primului Război Mondial, în condiții oarecum nefavorabile, până la ultimul volum, *Poezii* (1957), Bacovia, modern în viziune și scriitură, încearcă permanent, cu fiecare volum, noi experiențe poetice (trecând prin simbolism, expresionism, modernism, avangardism).

Opera sa, cu toată monocromia ei, se instituie pe o structură contradictorie, de aceea poetul a stârnit, de la debutul său, polemici și atitudini adverse, fiind privit de unii critici și colegi de breaslă cu admirație, de alții cu destulă circumspecție.

Majoritatea demersurilor critice asupra operei lui Bacovia s-au referit, în primul rând, la tehnica particulară de structurare a universului imaginar bazată pe un număr relativ restrâns de figuri de stil, care revin obsesiv, într-o încercare evidentă de „adâncire” a sentimentului de angoasă existențială.

¹ Ion Simuț, *Stilul suferinței bacoviene: nihilomelancolia*, în volumul George Bacovia *Opere*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1994, p. VI.

Surprinzător este faptul că definirea bacovianismului a fost făcută uneori paradoxal, concluziile comune referindu-se doar la evidențe ca: austeritatea și simplitatea mijloacelor poetice, frecvența procedeelelor mecanice, împărtășirea unui existențialism de fond, exploatat simbolic și expresionist.

Contradicțiile critice pot fi întâlnite chiar în domeniul tehnicii poetice. De la contradicțiile de opinii între Lovinescu și Călinescu, la inventarele la nivel lexical cu concluzii diametral opuse ale lui Ion Caraion sau ale Sandei Golopenția, această atitudine este evidentă. Sâmburele bacovianismului rămâne astfel inefabil, el poate fi mereu aproximat și doar aparent surprins.

„Poet al poezilor“ cum îl numea Adrian Maniu, Bacovia a fost susținut și apreciat, la începuturile lui literare, în special de colegii de generație (Macedonski, Cezar Petrescu, Ion Vinea) și întâmpinat cu reticență de critica „oficială“.

În interpretarea destul de exigentă și uneori nedreaptă a lui G. Călinescu, Bacovia nu este decât una dintre valorile secundare ale literaturii noastre, un poet minor, un caz singular, extravagant în contextul epocii, dar dependent de modelele franceze: „Poezia lui Bacovia a fost socotită în chip curios lipsită de orice artificiu poetic, ca o poezie simplă, fără meșteșug. Și tocmai artificiuul te izbește și-i formează în definitiv valoarea. De altfel, luat în total, ea este o transplantare, până la pasișă, a simbolismului francez...“².

Lovinescu vedea în poezia lui Bacovia o izvorâre provenită dintr-o înăbușire a verbalismului. El aplică, spune criticul, principiul esteticii verlainiene: „Prends l'élouquence et tords-lui son cou“. Ceea ce rezultă pentru Lovinescu din acest refuz retoric este „expresia celei mai elementare stări sufletești; e poezia cinesteziei imobile, încropite, care nu se intelectualizează, nu se spiritualizează“³. În schimb, G. Călinescu a remarcat tocmai „artificiuul“ poeziei bacoviene care-i conferă adevărata valoare.

Deși cele două opinii nu se exclud la nivel profund, trebuie subliniată baza lor clar impresionistă. Ceea ce lui Lovinescu (și

² George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, 1985, p. 627.

³ Eugen Lovinescu, *Critice IX, Poezia nouă*, București, Editura Aurora, 1924, p. 25.

lui Șerban Cioculescu) i se părea „cinestezie profund animalică, secrețiunea unui organism bolnav, după cum igrasia e lacrima zidurilor umede“⁴, i se putea părea lui Călinescu maximă elaborare și manierism.

Reacțiile uneori adverse ale criticii, opiniile contradictorii ale exegeților poeziei bacoviene, încercările de definire a bacovianismului, de încadrare a poetului într-un curent sau altul, nu demonstrează decât valoarea unei mari poezii, moderne și actuale.

De la volumul de debut și până în zilele noastre, s-au scris nenumărate sinteze, monografii, studii, articole, în care Bacovia a fost numit, pe rând, „monocord“, „convențional“, „artificial“, „rudimentar“, „rafinat“, „eminescian“, „macedonskian“, „simbolist“, „decadent“, „expresionist“, „existențialist“, deși Bacovia se sustrage oricăror etichetări.

Bacovia este, de fapt, câte puțin din fiecare, într-o operă permanent incitantă. Găsim, deopotrivă, sinceritate și artificiu, trăire adevărată și „jucată“, franchețe și mască a ironiei, spontaneitate și teatru.

Nicolae Davidescu remarcă sinceritatea care, consideră criticul, este chiar secretul originalității poetului, spontaneitatea, cadrul natural specific, extraordinara capacitate de a crea simboluri din cel mai simplu sau banal material poetic.

Începând cu Crohmălniceanu și continuând cu Dumitru Micu se observă o reconciliere cu vechile opinii și o nouă argumentare în favoarea susținerii originalității și modernității poetului, privit din alte perspective, ca un mare poet, un anticipator.

Bacovia preia temele simboliste pe care le integrează într-o viziune inedită, personală, cu un nou limbaj, conferindu-le expresivități nemaîntâlnite până atunci.

Dumitru Micu, în cartea sa, *Modernismul românesc*, în capitolul dedicat lui Bacovia, „Solitarul avangardist“, consideră că poetul este primul care, anticipând pe Kafka, Artaud, Beckett, Camus, face „antiliteratură“, „camuflată până la *Stanțe burgheze*,

⁴ Ibidem, p. 25.

deghizată sub literaturizări convenționale, nedisimulată începând cu acest volum“.⁵

Bacovia, consideră criticul, adoptă un stil nu anticalofil ci, mai mult, o parodiare subtilă a stilului calofil.

De aceea, și lexicul bacovian este sărac (multe cuvinte se repetă), redus ca dimensiuni, care nu excelează prin bogăție și varietate: Bacovia utilizează termeni uzați, forme neliterare, licențe poetice, rime sărace, cuvinte desuete.

Un alt aspect important al liricii bacoviene pe care Dumitru Micu îl subliniază este acela că, poetul e „cel dintâi artist român a cărui permanentă, aproape unică sursă de inspirație a devenit existentul corupt, banalul, fadul, prozaicul“.⁶

Bacovia, de la început, a stârnit mereu interesul criticii, fapt care îl situează în categoria marilor scriitori. Având de-a face cu o mare poezie, e normal ca ea să provoace atitudini diverse, iar din dialectica acestor opinii se conturează adevăratul sens complex și profund al bacovianismului.

Mihail Petroveanu chiar este surprins de critica apreciativă, aproape supraevaluată a liricii bacoviene ce „ține de domeniul senzaționalului. O creație atât de restrânsă ca întindere, atât de inegală ca invenție tematică și expresivă, concurează cu opera lui Arghezi, Bлага, Barbu, în emulație editorială, în pasiune critică, în popularitatea numelui“.⁷

Odată cu Mihail Petroveanu, prin studiul dedicat lui Bacovia, începe o nouă fază în receptarea poetului, care este privit, de acum încolo, din perspectiva modernității și a valorii incontestabile. Bacovia, susține criticul, a depășit simbolismul, intrând în convergență cu expresionismul, existențialismul și literatura absurdului.

Însă, critica ulterioară a arătat că nu doar la nivelul impresiei și al ecoului într-o conștiință critică, ci chiar la nivel statistic, bacovianismul este greu de surprins. Poetul Ion Caraion punea în evidență, în cartea sa despre Bacovia, *Sfârșitul continuu*, într-un

⁵ Dumitru Micu, *Modernismul românesc*, vol. I, București, Editura Minerva, 1984, p. 232.

⁶ Idem.

⁷ Ibidem, p. 320.

eșantion de 50 de poezii, predominanța verbelor: „accentul acestei poezii, virulența și miracolul ei, n-ar trebui căutate prea departe. Verbele utilizate sunt cam aceleași în opera bacoviană, dar ele au rolul unor baroase care, lovind continuu și continuu în aceleași puncte sau în aceleași direcții, determină rupturi“.⁸

Dintre toate verbele, prezența cea mai mare în lirica bacoviană o are verbul „a fi“ (337 de poziții), urmat de verbul „a plânge“ (68 de poziții), menționează Ion Caraion.

Dimpotrivă, Sanda Golopenția a subliniat, pe baze rigurose statistice și mai ales ținând seama de participarea sau nonparticiparea la sferile semantice dominante ale operei, predominanța netă a substantivului: „se observă o predominare netă a substantivului față de celelalte părți de vorbire, atât în ceea ce privește varietatea (50,34% din vocabular) cât și în ceea ce privește frecvența folosirii (44,5% din text). În cadrul verbului, variația este considerabil redusă (19,5% din vocabular), dar acesta, fiind des folosit, ajunge să constituie 25,12% din lungimea textului“.⁹

Ion Caraion, în studiul său, deși marcat subiectiv reușește să creeze portretul unui mare poet, al neantului, al „sfârșitului“ care însoțește mereu „începutul“.

Poetul propune cititorului o lectură inversă a câtorva poezii (*Decor, Amurg de toamnă, Rar, Singur, Altfel, Noapte, Balet, Dormitând, Fanfară, Nervi de toamnă, Cu voi, Aiurea, Mister*, în total 100 de poezii) pentru a demonstra că ele „rezistă criteriului estetic, împotriva canoanelor clasice, aidoma unor poeme-obiect“.¹⁰

Demersurile de surprindere a miezului bacovianismului au presupus, dincolo de impresionism sau studiu statistic și analize structurale ale operei, plecând de la microtexte, simboluri, sintagme semnificative (Alexandra Indrieș – *Alternative bacoviene*), analize stilistico-ontologice (precum cea a lui Mircea Scarlat din *Istoria poeziei românești*, vol II) sau interdisciplinare

⁸ Ion Caraion, *Sfârșitul continuu*, București, Editura Cartea Românească, 1977, p. 116.

⁹ Sanda Golopenția, *Reliefarea motivului în poezia lui George Bacovia*, în *Studii de poetică și stilistică*, București, 1966, p. 251.

¹⁰ Ion Caraion, *Sfârșitul continuu*, București, Editura Cartea Românească, 1977, p. 110.

cu accente biografice (Dinu Flămând – *Introducere în opera lui George Bacovia*).

În studiul Alexandrei Indrieș, *Alternative bacoviene*, autoarea recurge și la studii stilistice, demonstrând existența unor linii de forță care asigură coeziunea internă a liricii bacoviene. Alexandra Indrieș recunoaște în Bacovia un mare poet, de o modernitate izbitoare, de factură expresionistă.

Ion Pop, în *Jocul poeziei*, vorbește despre irelevanța analizării procedeelelor poetice la Bacovia. Criticul face o conciliere simultană a analizei figurilor și a „emoției“ difuze – esență a bacovianismului. Mecanismele imaginii bacoviene par, „în afara atmosferei specifice“, artificiale. „Polireferențialitatea“ poeziei moderne este, astfel, de regăsit și la poetul „plumbului“.

Referința multiplă trimite pe rând la un univers exterior monoton și morbid și la unul inferior aparent la fel, dar rezonând pe un diapazon infinit de nuanțe și noi sensibilități vitale. Conturarea primului domeniu (spațiul bacovian – despre care au vorbit majoritatea exegeților) va sublinia o recurență de motive. Spațiul intern al poemului bacovian este un spațiu al „perifrazei“, spunea Dinu Flămând. Prin perifrază, poetul va menține „firescul vorbirii poetice la trecerea graniței dintre exprimat și inexprimat, la linia unde se materializează limbajul“.¹¹

Bacovia, prin discursul lui simplu dar de o mare profunzime, se impune în peisajul literar românesc (în ciuda unor critici negative) prin inovații radicale care au schimbat traseul poeziei dinspre tradiționalism spre modernitate.

În ciuda unei opere de dimensiuni reduse (șase volume apărute în timpul vieții poetului și un volum postum, luând în considerare numai poezia) s-au scris lucrări ample, studii, recenzii, monografii dedicate exclusiv poetului, care nu a fost omis din nicio istorie a literaturii (chiar dacă nu a fost întotdeauna elogiat) deoarece Bacovia reprezintă o „coloană a infinitului“ în poezia românească, fiind unul dintre primii poeți cu adevărat moderni ai literaturii române. Lirica lui (simbolistă, în cea mai mare

¹¹ Dinu Flămând, *Introducere în opera lui Bacovia*, București, Editura Minerva, 1979, p. 5.

parte) înseamnă un remarcabil progres în direcția culturii formei, a expresiei sugestive, ca și în sondarea psihologiei artistului.

Opera bacoviană rezistă unor lecturi repetate și aprofundate având capacitatea de a transmite stări de melancolie și angoasă, de a captiva în același timp, prin simplitatea și prin transparența semnificațiilor, prin măiestria cu care sunt construite textele poetice.

Repetiția, expresie a golului interior, întreaga rețea de paralelisme, perfecțiunea rimelor, lexicul restrâns (ce exprimă tendința spre abstractizare), punctuația specifică, muzicalitatea și cromaticismul sunt, toate, mărci ale liricii bacoviene.

În cercetarea operei bacoviene nu m-am limitat doar la studierea figurilor de stil și a tehnicii poetice, ci am încercat să relievez și mesajul poetic ce se desprinde din opera sa, pentru că, numai o analiză a mijloacelor stilistice nu este suficientă, „este nevoie de echilibru, pentru a evita, pe de o parte, investigația retorică (unilaterală), iar, pe de altă parte, biografia psihologică și goana după mesaj”.¹²

Poezia lui Bacovia (a cărei originalitate stă în atmosfera sumbră a tristeții și a descompunerii) nu poate fi analizată decât prin prisma figurilor de stil, în special a celor de construcție, deoarece, la acest poet, figurile de repetiție sunt tot atât de importante ca și cuvintele în transmiterea mesajului.

Universul tematic bacovian nu este inedit, el este chiar, într-o bună parte, comun cu cel al generației sale și îl regăsim în versurile simboलिștiilor de la 1900, după cum, cu totul nouă nu este nici modalitatea de expresie, anticipată de Traian Demetrescu, nici tehnica diferitelor feluri de repetiții, în care l-au precedat Macedonski, Minulescu și alți simboलिști.

Cu totul inedit este timbrul unic și irepetabil al poeziei sale, pe care îl dă fuziunea deplină a tuturor elementelor de sensibilitate, de expresie, de inspirație, concepute ca un tot unitar, într-o operă de o veritabilă coerență artistică.

Totuși, cu fiecare volum de versuri, Bacovia pare că își schimbă formula stilistică, recreând, după fiecare moment

¹² R. Wellek și A. Warren, *Teoria literaturii*, București, Editura pentru literatură universală, 1967, p. 255.

important din viața lui artistică, un nou limbaj, un nou stil, simbolist, postsimbolist, expresionist, existențialist.

El transformă în profunzime limbajul poetic, refăcând structura de bază a poeziei, mai ales în domeniul sintactic.

Dacă privim din acest punct de vedere, al schimbării și diversificării limbajului său poetic, atunci se poate vorbi despre o evoluție marcată de nevoia permanentă de rafinare a expresiei.

Nici Mircea Scarlat nu crede în „involuția“ poeziei bacoviene, considerând că poetul nu s-a schimbat radical după volumul de debut, „el a rămas același, dar modernitatea poetică a mers în spiritul poeziei sale.“¹³ Schimbarea convenției simboliste o vede ca o „destrămare ce merge (involuntar) în sensul modernității poetice postsimboliste“.¹⁴ Iar cauza acestei destrămări ar fi „mistuirea forței creatoare a poetului“, semnalată chiar de Bacovia în poezia *Note de toamnă*: „Jalea de-a nu mai putea face un vers/Sunt cel mai trist din acest oraș“.

Distingem în simbolismul românesc mai multe tipuri de sonorități, în care, muzica interioară a lui Bacovia sună distinct, atât de diferit, de pildă, de muzica de șansonetă a lui Minulescu.

Cea care produce sunetul inconfundabil al poeziei bacoviene este, bineînțeles, toamna, cu rolul ei funest de a transforma tot ce atinge, într-un bocet.

Elementele fonetice sunt, deseori, organizate astfel încât folosirea lor să genereze, voit sau nu, expresivitatea și armonia muzicală a versurilor. Sunt situații, în volumele din urmă, când apropierea de limba vorbită susține, în fapt, ideea poetică iar autorul folosește fonetisme, abateri de natură fonetică, cele mai multe afereze, sincope, apocope, utile în măsura în care facilitează muzicalitatea versurilor.

Ceea ce percepem la o primă lectură a poeziei bacoviene este efectul sonor al versurilor. Starea depresivă, apăsătoare, sugerată de sonoritățile bacoviene se accentuează după ce se conturează și semantismul cuvintelor. Cele două aspecte, fondul sonor și fondul

¹³ Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești, volumul II*, București, Editura Minerva, 1984, p. 330.

¹⁴ *Ibidem*, p. 331.

semantic, alcătuiesc împreună un tot unitar, complex, purtător de semnificații profunde.

Repetițiile, refrenele, reluările în variante se îmbină cu o anumită predispoziție sufletească pentru zonele sumbre, măcinate, ale conștiinței, pentru stadiile primordiale și cu abordarea unei tematici închise, dramatice. Toate acestea fac din poezia lui Bacovia o operă de excepție, de surprinzătoare vibrație interioară.

Repetiția, ca procedeu specific al poeziei bacoviene, revine mereu, ciclic, asupra unei idei fundamentale sau asupra unui cuvânt-cheie pentru a-l întări obsesiv, pentru a-l sublinia.

Structura versurilor poeziilor lui George Bacovia frapează printr-o caracteristică aparte: versurile tradiționale și versurile de factură modernă, decorsetate de orice regulă de construcție.

Poeziile în care versurile grupate în catrene, de obicei, simetric organizate, cu grijă pentru măsură și rimă, alternează cu creații în care grija pentru formă este abandonată.

Ultimele texte bacoviene par dislocate, cuvintele se așează haotic, într-o ordine aleatorie, sintaxa nu se mai supune niciunei reguli.

Este definitorie, chiar, în multe creații, ruperea paralelismului dintre structura semantic-sintactică a versului și cea prozodică. Libertatea de constituire a expresiei poetice este maximă, de aceea Bacovia se impune printre primii noștri poeți moderni, fiind totodată și unul dintre cei mai originali.

În *Note de toamnă* poetul se confesează: „Sunt cel mai trist din acest oraș.“ Sursa tristeții nu este numai toamna care se instalează perfid în oraș și în sufletul lui, ci și jalea de a nu mai putea face un vers, care divulgă chinul proces de alcătuire a poemelor.

Pătrunderea epitetelor neologice este un semn al modernității limbajului, pe lângă referințele intertextuale, colajele și tehnica citatului. Neologismele sunt folosite pentru ancorarea în mediul citadin și pentru rezonanța cu atmosfera orașului dar și pentru a se alia noii estetici care presupunea o schimbare de decor și de limbaj.

Epitetele neologice sunt vădite în ultimele volume, în special: „aspirații nobile“ (*Unui clovn*), „Talentul râde sardonice“ (*Unui*

clown), repetitul „ferment, al vieții lament“ (*Ca un vin*), „un infinit demonic“ (*Verset fantast*), în „vacarmul monstru“, „bizare prevestiri“ (*Incident la bal*), „abandonate flori“ (*În iarnă*), „O cracă tot mă-ndeamnă / Lugubră și tenace“ (*Sânge, plumb, toamnă*), „Inima, greu, se izbește-n bizare cadențe“ (*Nervi de toamnă*).

Comparația, dintre tropi, e mai bine reprezentată, depășind funcționalitatea epitetului, pe care îl implică în mod frecvent în semantica sa.

Ca și epitetul, și comparația se îmbină cu alte figuri de stil, realizând interferențe figurative. În lirica bacoviană întâlnim: comparații personificatoare „Umbra mea stă în noroi ca un trist bagaj“, comparații metaforice „E-o toamnă ca o poezie veche“, comparații sinestezice „Ca și zarea, gândul meu se înnegri“.

Ironia apare nu numai în poezia bacoviană ci și în toată poezia simbolistă și în cea expresionistă, amestecând, într-un amalgam, ușoara zeflema, aluzia, persiflarea, sarcasmul, în spatele cărora se ascund problemele grave ale realității.

Viața, în repetata ei monotonie, stârnește mereu comentariul ironic. Toate aspectele mărunte, banale, ale cotidianului provincial sunt înfățișate nu numai într-o viziune tragică ci și într-o latură ironică.

Ironia salvează lumea goală de vise (*Plouă*), instaurând stare de dezarmantă normalitate în care sunt luate în râs sau persiflate secvențele umane în toată diversitatea lor.

George Bacovia, convins că simbolismul exprimă o sensibilitate nouă, diferită de poezia tradițională, autohtonă, respinge viziunea sentimentală, duioasă asupra poeziei, (așa cum procedează toți simbolistii) și încearcă să surprindă numai aspecte ale realității directe, necenzurate, înlăturând toate clișeele.

Lucian Pricop